

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ
È È ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Προσφυγή υπ' αριθ. 5134/09)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

7 Ιουνίου 2011

*Η παρούσα απόφαση είναι οριστική, αλλά μπορεί να υποστεί
αναθεωρήσεις στη φάση της εκδοτικής επιμέλειας.*

Στην υπόθεση Έ Έκατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), αφού συνεδρίασε σε Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Ανατόλι Κόβλερ, *Πρόεδρο,*

Γεώργιο Νικολάου,

Μιριάνα Λαζάροβα Τραϊκόβσκα, *Δικαστές,*

και τον Αντρέ Γουάμπαχ, *Βοηθό Γραμματέα του Τμήματος,*

Αφού συσκέφθηκε κεκλεισμένων των θυρών στις 17 Μαΐου 2011,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την τελευταία ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση αποτελεί απόρροια της προσφυγής υπ' αριθ. 5134/09 κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, η οποία κατατέθηκε στο Δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») από την Π Ν , ελληνίδα υπήκοο («η προσφεύγουσα»), στις 30 Δεκεμβρίου 2008.

2. Η προσφεύγουσα εκπροσωπήθηκε από το δικηγόρο Αθηνών κ. Λ. Πανούση. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους αντιπροσώπους του πληρεξουσίου της, κ. Σ. Σπυρόπουλο, Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κ. Χ. Πουλάκο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 19 Μαρτίου 2010 ο Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση το παράπονο σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας. Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 14, η προσφυγή ανατέθηκε σε Επιτροπή τριών δικαστών.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Η προσφεύγουσα γεννήθηκε το 1938 και είναι κάτοικος Αθηνών.
5. Η προσφεύγουσα εργάζεται ως καθαρίστρια στο Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Λαϊκό».
6. Στις 17 Ιουνίου 1996 η προσφεύγουσα κατέθεσε αγωγή στο Πρωτοδικείο Αθηνών ζητώντας το ποσό των 29.151.114 δρχ. (85.739 ευρώ) για απλήρωτους μισθούς.
7. Στις 2 Οκτωβρίου 1997 το δικαστήριο έκανε δεκτή την αγωγή της. Η απόφαση υπ' αριθ. 2927/1997 θεωρήθηκε στις 8 Ιουλίου 1998.
8. Στις 29 Μαρτίου 1999 το νοσοκομείο άσκησε έφεση.
9. Στις 21 Σεπτεμβρίου 1999, με την υπ' αριθ. 7938/1999 απόφασή του, το Εφετείο Αθηνών έκανε δεκτή την έφεση και απέρριψε την αγωγή της προσφεύγουσας ως αβάσιμη.
10. Στις 31 Οκτωβρίου 2000 η προσφεύγουσα κατέθεσε αίτηση αναίρεσης στον Άρειο Πάγο.
11. Στις 4 Δεκεμβρίου 2001, με την υπ' αριθ. 1684/2001 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος έκανε δεκτή την αίτηση αναίρεσης της προσφεύγουσας και ανέπεμψε την υπόθεση σε άλλο τμήμα του Εφετείου.
12. Στις 20 Δεκεμβρίου 2001 η προσφεύγουσα ζήτησε από το Εφετείο τον προσδιορισμό δικασίμου. Η υπόθεση συζητήθηκε στις 5 Μαρτίου 2002.
13. Στις 28 Νοεμβρίου 2002, με την υπ' αριθ. 9275/2002 απόφασή του, το Εφετείο ανέτρεψε την υπ' αριθ. 2927/1997 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών και έκανε εν μέρει δεκτή την έφεση της προσφεύγουσας.
14. Στις 13 Ιουλίου 2004 η προσφεύγουσα κατέθεσε αίτηση αναίρεσης.

15. Στις 24 Ιουνίου 2008, με την υπ' αριθ. 1394/2008 απόφασή του, ο Αρειος Πάγος έκανε εν μέρει δεκτή την αίτηση αναίρεσης της προσφεύγουσας και ανέπεμψε την υπόθεση σε άλλο τμήμα του Εφετείου. Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε στις 5 Νοεμβρίου 2008. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η δίκη αυτή δεν έχει ολοκληρωθεί.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

16. Η προσφεύγουσα παραπονείται ότι η διάρκεια της διαδικασίας, από την κατάθεση της αγωγής της στο Πρωτοδικείο Αθηνών μέχρι την καθαρογραφή της απόφασης υπ' αριθ. 1394/2008 του Αρείου Πάγου, είναι ασυμβίβαστη με την απαίτηση για εκδίκαση της υπόθεσης σε εύλογο χρόνο σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει τα εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικάως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση, είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως».

17. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε αυτό τον ισχυρισμό.

18. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη, σύμφωνα με την προσφυγή, αρχίζει στις 17 Ιουνίου 1996, όταν η προσφεύγουσα κατέθεσε την αγωγή της στο Πρωτοδικείο Αθηνών, και σύμφωνα με τη δικογραφία λήγει στις 5 Νοεμβρίου 2008, όταν καθαρογράφηκε η απόφαση υπ' αριθ. 1394/2008 του Αρείου Πάγου. Συνεπώς, η διάρκεια της διαδικασίας υπερέβη τα 12 έτη και 4 μήνες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

19. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το παράπονο αυτό δεν είναι προφανώς αβάσιμο κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3(α) της Σύμβασης. Επίσης, σημειώνει ότι δεν είναι απαράδεκτο για άλλους λόγους. Ως εκ τούτου, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτό.

B. Επί της ουσίας

20. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι ο εύλογος χρόνος της διαδικασίας πρέπει να αξιολογείται ενόψει των περιστάσεων της υπόθεσης και με βάση τα κριτήρια που έχει θεσπίσει στη νομολογία του, ιδίως την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, τη συμπεριφορά του προσφεύγοντος και των αρμόδιων αρχών, καθώς και τη σημασία του τι διακυβευόταν για τον προσφεύγοντα στην προκείμενη διαφορά (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], No. 30979/96, παρ. 43, ECHR 2000-VII).

21. Το Δικαστήριο έχει συχνά διαπιστώσει παραβιάσεις του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης σε υποθέσεις που εγείρουν παρόμοια ζητήματα με την παρούσα (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Frydlender κατά Γαλλίας*).

22. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι υπήρξαν επανειλημμένες καθυστερήσεις καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι διάδικοι είναι υπεύθυνοι για μια περίοδο άνω των τριών ετών από το σύνολο της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Ειδικότερα, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι υπήρξαν καθυστερήσεις όσον αφορά την κατάθεση της έφεσης κατά της απόφασης υπ' αριθ. 2927/1997 στο Εφετείο και των αιτήσεων αναίρεσης στον Άρειο Πάγο κατά των αποφάσεων υπ' αριθ. 7938/1999 και 9275/2002 του Εφετείου αντίστοιχα. Ωστόσο, το Δικαστήριο θεωρεί ότι στην παρατεταμένη

διάρκεια της διαδικασίας δεν συνέβαλε μόνο η συμπεριφορά των διαδίκων. Αντίθετα, το Δικαστήριο έχει τη γνώμη ότι η συνολική διάρκεια της διαδικασίας, η οποία ήταν περίπου 12 έτη και 4 μήνες, είναι εκ των πραγμάτων υπερβολική. Ειδικότερα, σημειώνει ότι η διάρκεια της δεύτερης διαδικασίας ενώπιον του Αρείου Πάγου (πάνω από τέσσερα έτη) οφείλεται τουλάχιστον εν μέρει στα εθνικά δικαστήρια, καθώς ο εκ μέρους τους χειρισμός της υπόθεσης δεν διευκόλυνε την έγκαιρη ολοκλήρωσή της. Κατά τη γνώμη του Δικαστηρίου, η διάρκεια της διαδικασίας μπορεί να εξηγηθεί μόνο από το γεγονός ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν χειρίστηκαν την υπόθεση με επιμέλεια (βλ. *Gümüjten κατά Τουρκίας*, no. 47116/99, παρ. 24-26, 30 Νοεμβρίου 2004).

23. Ως εκ τούτου, ενόψει των κριτηρίων που έχει καθιερώσει στη νομολογία του και έχοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, το Δικαστήριο κρίνει ότι η διάρκεια της διαδικασίας υπήρξε υπερβολική και δεν ικανοποιεί την απαίτηση για εκδίκαση της υπόθεσης εντός εύλογου χρόνου.

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1.

II. ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

24. Πρώτον, η προσφεύγουσα παραπονείται σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 13 της Σύμβασης σχετικά με το δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας. Ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι τα ελληνικά δικαστήρια υπέπεσαν σε πραγματικά και νομικά σφάλματα με αποτέλεσμα να ευνοηθεί ο αντίδικος. Εν προκειμένω, παραπονείται επίσης για παραβίαση του δικαιώματος για ειρηνική απόλαυση της περιουσίας της σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, καθώς δεν της επιδικάστηκε ολόκληρο το ποσό της αποζημίωσης που δικαιούτο.

25. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, ενώ το άρθρο 6 της Σύμβασης εγγυάται το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, δεν θεσπίζει κανόνες σχετικά με το παραδεκτό των αποδείξεων ή τον τρόπο αξιολόγησής τους, καθώς αυτά τα ζητήματα ρυθμίζονται κατ' αρχήν από το εθνικό δίκαιο και τα εθνικά δικαστήρια. Ειδικότερα, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να κρίνει τα πραγματικά ή νομικά σφάλματα στα οποία υποτίθεται ότι υπέπεσε το εθνικό δικαστήριο, παρά μόνο στο βαθμό που παραβιάζουν δικαιώματα και ελευθερίες που προστατεύονται από τη Σύμβαση (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *García Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], No. 30544/96, παρ. 28-29, ECHR 1999-I).

26. Στην κρινόμενη υπόθεση, τα παράπονα της προσφεύγουσας σχετικά με τον άδικο χαρακτήρα της διαδικασίας αφορούν τέταρτο βαθμό δικαιοδοσίας. Ειδικότερα, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, η προσφεύγουσα είχε κάθε δυνατότητα να αναπτύξει τα επιχειρήματά της. Επίσης, οι αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων είχαν επαρκή αιτιολογία και δεν υπάρχει κανένα στοιχείο στη δικογραφία που να δείχνει ότι η διεξαγωγή και αξιολόγηση των αποδείξεων χαρακτηρίζονταν από αυθαιρεσία ή ότι η διαδικασία ήταν άδικη, θέτοντας ζήτημα σύμφωνα με το άρθρο 6. Ως εκ τούτου, δεν υφίσταται ζήτημα σύμφωνα με το άρθρο 13.

27. Ενόψει των προαναφερθέντων, τα παράπονα της προσφεύγουσας είναι προφανώς αβάσιμα και πρέπει να απορριφθούν σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 3(α) και 4 της Σύμβασης.

28. Επιπλέον, όσον αφορά το παράπονο της προσφεύγουσας σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η υπόθεση που αφορά το συγκεκριμένο θέμα, δηλ. το ποσό της αποζημίωσης που δικαιούται η προσφεύγουσα, εκκρεμεί στο Εφετείο.

29. Ως εκ τούτου, ενόψει των ανωτέρω, το παράπονο αυτό είναι πρόωρο και πρέπει να απορριφθεί σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 1 και 4 της Σύμβασης λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ένδικων μέσων.

II. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

30. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση».

A. Αποζημίωση

31. Η προσφεύγουσα ζητά 71.769,19 ευρώ ως αποζημίωση λόγω της υλικής βλάβης που κατά τους ισχυρισμούς της υπέστη επειδή δεν εισέπραξε ολόκληρη την αποζημίωση που δικαιούτο. Επίσης, ζητά το ποσό των 40.000 ευρώ ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης.

32. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την απαίτηση της προσφεύγουσας για αποζημίωση λόγω υλικής βλάβης. Όσον αφορά την αιτούμενη αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης, θεωρεί το αιτούμενο ποσό υπερβολικό και υποστηρίζει ότι η τυχόν διαπίστωση παραβίασης θα αποτελεί από μόνη της επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

33. Το Δικαστήριο δεν διακρίνει κάποιον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και της προβαλλόμενης υλικής βλάβης. Ως εκ τούτου, απορρίπτει το αίτημα αυτό. Από την άλλη πλευρά, επιδικάζει στην προσφεύγουσα ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης το ποσό των 6.000 ευρώ, συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί το ποσό αυτό.

B. Δικαστικά έξοδα

34. Η προσφεύγουσα αιτείται 6.975 ευρώ για δικαστικά έξοδα ενώπιον του Δικαστηρίου. Όμως, δεν προσκομίζει κανένα σχετικό παραστατικό.

35. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την απαίτηση της προσφεύγουσας και τη θεωρεί αβάσιμη.

36. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δικαστικά έξοδα επιδικάζονται στον προσφεύγοντα μόνο στο βαθμό που αποδεικνύεται ότι ήταν πραγματικά, αναγκαία και εύλογα (βλ. *Ιατρίδης κατά Ελλάδος* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], No. 31107/96, παρ. 54, ECHR 2000-XI). Επιπλέον, δικαστικά έξοδα επιδικάζονται μόνο στο βαθμό που αφορούν τη διαπιστωθείσα παραβίαση (βλ. *Beyeler κατά Ιταλίας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], No. 33202/96, παρ. 27, 28 Μαΐου 2002).

37. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προσφεύγουσα δεν προσκομίζει κανένα τιμολόγιο ή λογαριασμό εξόδων βάσει του οποίου θα μπορούσε το Δικαστήριο να υπολογίσει με ακρίβεια τα πραγματικά έξοδα της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της διαδικασίας που διεξήχθη ενώπιόν του.

38. Έχοντας υπόψη τα προαναφερθέντα κριτήρια, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να απορρίψει τη σχετική απαίτηση της προσφεύγουσας.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

39. Το Δικαστήριο ορίζει ότι οι τόκοι υπερημερίας θα υπολογίζονται με βάση το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΛΟΓΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Κηρύσσει παραδεκτό το παράπονο σχετικά με την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και απαράδεκτη την υπόλοιπη προσφυγή.*

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης λόγω υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας.

3. *Αποφασίζει:*

(α) ότι το καθ' ου Κράτος οφείλει να πληρώσει στην προσφεύγουσα εντός τριών μηνών το ποσό των έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ ως δίκαιη ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί το ποσό αυτό,

(β) ότι από τη λήξη της προαναφερθείσας τρίμηνης προθεσμίας και μέχρι την εξόφληση, θα πληρώνεται απλός τόκος επί των ανωτέρω ποσών ο οποίος θα υπολογίζεται με βάση το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν τρεις εκατοστιαίες μονάδες,

4. *Απορρίπτει* τα υπόλοιπα αιτήματα της προσφεύγουσας για δίκαιη ικανοποίηση.

Έγινε στα Αγγλικά και κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 7 Ιουνίου 2011 σύμφωνα με τον Κανόνα 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Αντρέ Γουάμπαχ

Ανατόλι Κόβλερ

(υπογραφή)

(υπογραφή)

ΒΟΗΘΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ακριβής μετάφραση από τα Αγγλικά του συνημμένου εγγράφου

Αθήνα, 30 Ιουνίου 2011

Ο μεταφραστής του Υπουργείου Εξωτερικών

Βασίλειος Δ. Μπελεκούκας